

اخلاق نراقی

مشتمل بر هشتاد موضوع مهم اخلاقی
از کتاب شریف جامع السعادات

علی محمد حیدری نراقی

حیدری نراقی، علی محمد، ۱۳۳۱ -

اخلاق نراقی (مشمول بر ۸۰ موضوع مهم اخلاقی از کتاب شریف جامع السعادات) علی محمد

حیدری نراقی. - قم: مهدی نراقی - ۱۳۹۰

ISBN: 978-600-5042-30-6

۶۰۸ ص.

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه به صورت زیرنویس.

۱. اخلاق اسلامی. ۲. احادیث اخلاقی قرن ۱۴. ۳. قرآن - اخلاق. الف. نراقی، حیدری. ب.

عنوان.

۳ الف ۹ ح / BP ۲۴۷/۸

۲۹۷/۶۱

۱۳۹۰

انتشارات مهدی نراقی

قم / خیابان اراک / خیابان علامه طباطبائی / پلاک ۶۸

تلفن: ۸۸۳۴۶۸۸ - ۸۸۲۸۹۳۸ / همراه: ۰۹۱۲۳۵۱۵۷۵۴

اخلاق نراقی

(مشمول بر هشتاد موضوع مهم اخلاقی از کتاب شریف جامع السعادات)

ناشر: انتشارات مهدی نراقی • مؤلف: علی محمد حیدری نراقی

صفحه آرا: مرتضی فتح‌اللهی • لیتوگرافی، چاپ و صحافی: اعتماد

نوبت چاپ: اول / تابستان ۱۳۹۰ • شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

بها: ۹۵۰۰ تومان

شابک: ۶-۳۰-۵۰۴۲-۹۷۸-۶۰۰

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

مرکز پخش: ۰۹۱۹۳۵۱۵۷۵۴

فهرست مطالب

۲۷	● مقدمه
----	---------

بخش اول

نقش بدی‌های نفسانی در تخریب اخلاق / ۲۹

۳۱	● شرور نفسانی
۳۱	۱- انواع شرور
۳۳	۲- پناهگاه تشریعی
۳۴	۳- ایمان به سلطنت الهی
۳۵	۴- پناه‌خواهی
۳۸	● نفس سرکش
۴۰	۱- پرهیز از پی‌روی از هوای نفس در روایات
۴۱	۲- مبارزه با نفس، جهاد اکبر
۴۱	۳- حجاج بن یوسف و هوسرانی مادرش
۴۴	● اصرار بر گناه
۴۴	۱- تعریف گناه
۴۴	۲- انگیزه‌ی گناه
۴۵	۳- عوامل اصلی گناه

- ۴- گناه شناسی ۴۶
- ۵- آثار خدا فراموشی ۴۷
- ۵.۱- خود فراموشی ۴۷
- ۵.۲- دوری از رحمت خدا ۴۸
- ۵.۳- خسارت آشکار ۴۹
- ۵.۴- دچار شدن به عذاب الهی ۵۰
- غفلت ۵۱
- ۱- غفلت؛ آفت اخلاقی ۵۱
- ۲- زندگی سخت و خدا فراموشی ۵۲
- ۳- معیشت ضنک ۵۳
- ۴- عالم محضر خدا ۵۴
- ۵- نظری به گذشته و آینده ۵۵
- ۶- توبه چیست؟ ۵۵
- ۷- جهل مرکب ۵۶
- ۸- علامت دیگر غافلان ۵۶
- ۹- افراد در پیمودن راه سعادت سه دسته‌اند ۵۷
- قساوت قلب ۵۹
- ۱- عوامل سنگدلی ۶۰
- خشکی چشم ۶۰
- ۲- درمان سنگدلی ۶۲
- عجله و شتاب ۶۳
- ۱- دعوت به بردباری در قرآن ۶۳
- ۲- مذمت عجله در روایات ۶۵
- ۳- عجله یا سرعت ۶۶
- ۴- مسارع در خیرات در آینه‌ی قرآن و روایات ۶۷
- ۵- راه‌های درمان عجله ۶۹
- ۶- صبر ۶۹

۷۲	۶.۱.۱-ام سلیم و ابی طلحه
۷۴	۶.۲-صبر بر طاعت و عبادت
۷۵	۶.۳-صبر بر معصیت
۷۶	۷-جزع و فزع
۷۹	● ترس
۷۹	۱- ترس
۸۱	۲- شجاعت
۸۲	۳- آثار منفی چین
۸۲	۳.۱- ترس؛ سرآغاز شکست
۸۳	۳.۲- بازدارندگی از کارهای بزرگ
۸۳	۴- راه درمان و پیشگیری
۸۴	۵- آثار شجاعت
۸۶	● حزن و اندوه
۸۶	۱- منشأ حزن انسان‌ها
۸۶	۱.۱- حزن یعقوب در فراق یوسف
۸۷	۱.۲- حزن علی علیه السلام در مرگ فاطمه علیها السلام و نزدیکانش
۸۷	۲- طبیعی بودن حزن
۸۹	● سوء ظن به خدا و خلق
۸۹	۱- منشأ سوء ظن
۹۰	۲- راه درمان سوء ظن
۹۱	۳- حسن ظن
۹۲	۴- تجسس در امور مردم
۹۲	۴.۱- پیامدهای سوء تجسس
۹۴	۴.۲- عقوبت دنیوی
۹۶	● خشم
۹۶	۱- ماهیت خشم
۹۸	۲- اقسام خشم و غضب
۱۰۰	۳- غضب در روایات

- ۴- فرونشاندن خشم و تبدیل شدن جنگ به صلح..... ۱۰۱
- بداخلاقی..... ۱۰۳
- ۱- پذیرش عذر..... ۱۰۴
- ۲- انتقام جویی..... ۱۰۵
- ۳- ناآگاهی از مرض..... ۱۰۶
- ۴- اسلام و حُسن خلق..... ۱۰۷
- جاه و مقام..... ۱۰۹
- ۱- آیات مربوط به جاه طلبی..... ۱۰۹
- ۲- روایات مقام طلبی..... ۱۱۰
- ۳- نشانه های مقام طلبی..... ۱۱۱
- ۳.۱- خاطره..... ۱۱۳
- ۴- راه درمان..... ۱۱۳
- ۵- ریاست و مقام مدح شده..... ۱۱۴
- غرور..... ۱۱۶
- ۱- معنی غرور..... ۱۱۶
- ۲- عوامل غرور..... ۱۱۷
- ۲.۱- بی توجهی به بررسی و حساب رسی خویش..... ۱۱۷
- ۲.۲- بی مبالایی و یاری نکردن دیگران..... ۱۱۷
- ۲.۳- سخت گیری و تندروی در دین..... ۱۱۸
- ۲.۴- توجه به کردار خوب و غفلت از بدی های خویش..... ۱۱۹
- ۲.۵- دنیا طلبی..... ۱۱۹
- ۲.۶- غرور ثروت..... ۱۲۰
- ۲.۷- عوامل غرور شکن..... ۱۲۱
- عجب..... ۱۲۲
- ۱- معنی عجب..... ۱۲۲
- ۲- روایات عجب..... ۱۲۳
- ۳- پی آمدهای عجب..... ۱۲۴
- ۴- راه درمان عجب..... ۱۲۵

۱۲۶	۵- منشأ عجب
۱۲۸	● تکبر
۱۲۹	۱- فرق تکبر و عزت
۱۲۹	۲- اسباب تکبر
۱۲۹	۲.۱- افراط در تواضع
۱۳۰	۲.۲- بی توجهی به ارزش‌ها و معیارهای برتری
۱۳۱	۲.۳- سنجیدن نعمت خود با دیگران
۱۳۱	۲.۴- گمان بر ماندگاری نعمت‌ها
۱۳۲	۲.۵- پیش‌گامی از دیگران
۱۳۲	۲.۶- ناآگاهی به پی آمدهای تکبر
۱۳۳	۳- درمان بیماری تکبر
۱۳۵	● حقد و کینه‌توزی
۱۳۵	۱- اقسام حقد
۱۳۶	۲- عوامل حقد
۱۳۶	۲.۱- فقر و محرومیت
۱۳۷	۲.۲- بی‌عدالتی اجتماعی
۱۳۹	۲.۳- فشار و سرکوبی
۱۳۹	۲.۴- بی‌توجهی به حقوق دیگران
۱۴۰	۲.۵- تکبر و خودخواهی
۱۴۰	۲.۶- فرصت‌طلبی و سوء استفاده‌ی دیگران
۱۴۱	۲.۷- کوتاهی در حق همسایه
۱۴۱	۲.۸- باور به سخن سخن‌چینان
۱۴۲	۲.۹- قطع ارتباط
۱۴۲	۲.۱۰- مجادله و مناقشه
۱۴۲	۳- پی آمدهای کینه‌توزی
۱۴۲	۳.۱- پریشانی و اضطراب روحی
۱۴۳	۳.۲- حسادت
۱۴۳	۳.۳- طعن و استهزای دیگران

۱۴۴	● حسد
۱۴۴	۱- معنای حسد
۱۴۵	۲- سرچشمه‌های حسد
۱۴۶	۳- آیات حسد
۱۴۷	۴- روایات حسد
۱۴۹	۵- جنایت حسود

بخش دوم

نقش خوبی‌های نفسانی در سلامت اخلاق / ۱۵۳

۱۵۵	● اخلاص
۱۵۵	۱- مفهوم اخلاص
۱۵۷	۲- اخلاص و ارزش عمل
۱۵۸	۳- جایگاه اخلاص در قرآن
۱۵۸	۳.۱- مراتب اخلاص
۱۵۹	۳.۲- امتیازهای ویژه‌ی مخلصین
۱۶۰	۴- دست‌آوردهای اخلاص
۱۶۲	۵- راه دست‌یابی به اخلاص
۱۶۳	۶- اهمیت اخلاص در روایات
۱۶۴	۷- اخلاص در اعمال
۱۶۴	۷.۱- اخلاص؛ الهی بودن انگیزه‌ها
۱۶۵	۷.۱.۱- هجرت
۱۶۵	۷.۱.۲- جهاد
۱۶۶	۷.۱.۳- انفاق
۱۶۶	۷.۱.۴- عبادت
۱۶۷	۷.۲- راهکار الهی کردن انگیزه‌ها
۱۶۸	۸- انسان و ریاکاری
۱۶۹	

۱۷۱	۸.۲- ریا و مردم فریبی
۱۷۲	۸.۳- سخنی از رسول خدا ﷺ پیرامون ریاکار
۱۷۴	● خشنودی به رضای الهی
۱۷۴	۱- معنی رضا
۱۷۵	۱.۱- تفاوت صبر و رضا
۱۷۶	۲- ناخشنودی و سخط
۱۷۷	۲.۱- خشنودی به رضای خدا از نظر قرآن
۱۷۸	۲.۲- خشنودی به رضای خدا از نظر روایات
۱۸۰	● شوق الی الله
۱۸۰	۱- معنی شوق
۱۸۱	۲- برترین مرتبه‌ی شوق
۱۸۲	۳- لقاء الله
۱۸۳	لقاءی خدا چیست؟
۱۸۳	مثال
۱۸۵	● حب و بغض
۱۸۵	۱- حب و بغض؛ انگیزه‌ی اعمال
۱۸۷	۲- راه رسیدن به دوستی خداوند
۱۸۸	۳- محبت خداوند؛ اطاعت او
۱۸۹	۴- محبوبیت نزد مردم
۱۹۱	۵- احسان، مایه‌ی جلب محبت
۱۹۱	۶- حشر و نشر انسان با دوستان خود
۱۹۳	۷- هم‌راهی تولی با تبزی
۱۹۶	● یاد مرگ
۱۹۸	۱- بازتاب اعتقاد به معاد
۱۹۸	۲- مرگ یا تولدی تازه
۱۹۹	۳- دلایل ترس از مرگ
۱۹۹	۳.۱- باور نداشتن به زندگی پس از مرگ
۲۰۰	۳.۲- وابستگی به دنیا

- ۳۰۰ ۳.۳- خالی بودن نامه‌ی اعمال
- ۳۰۰ ۴- درخواست شگفت برخی از امت‌های پیشین از خداوند
- ۳۰۱ ۵- سودمندی مرگ
- ۳۰۲ ۶- پاسخ به یک پرسش
- ۳۰۲ ۷- ناتوانی جهان پزشکی در برابر انسان محترض
- ۳۰۴ ● رضا و تسلیم
- ۳۰۴ ۱- معنی رضا و تسلیم
- ۳۰۵ ۲- آیات قرآن درباره‌ی رضا
- ۳۰۶ ۳- روایات درباره‌ی رضا
- ۳۰۷ ۴- نکاتی پیرامون صفت رضا
- ۳۰۷ ۴.۱- عدم تفاوت رضا و تسلیم
- ۳۰۸ ۴.۲- عدم منافات رضا با دعا
- ۳۰۸ ۴.۳- عدم منافات رضا با سعی و کوشش
- ۳۰۹ ۴.۴- راه تحصیل رضا
- ۳۱۱ ● توکل
- ۳۱۱ ۱- ماهیت توکل
- ۳۱۲ ۲- درجات توکل
- ۳۱۳ ۳- ارزش توکل
- ۳۱۴ ۴- تلاش و توکل
- ۳۱۶ ● خوف و رجاء
- ۳۱۶ ۱- تعادل خوف و رجاء
- ۳۱۸ ۲- کسب خوف و رجاء در عمل
- ۳۱۹ ۳- یأس و ناامیدی
- ۳۲۱ ● حضور قلب
- ۳۲۱ ۱- توانایی‌های قلب
- ۳۲۲ ۲- سلامت قلب
- ۳۲۳ ۲.۱- مهم‌ترین نشانه‌های سلامت قلب
- ۳۲۳ (۱) ایمان به خدا

۲۲۳	(۲) احترام به پیامبر ﷺ
۲۲۳	(۳) پند پذیری
۲۲۴	(۴) تعظیم در برابر شعائر الهی
۲۲۴	۳- شکل‌گیری قساوت قلب
۲۲۴	۳.۱- بهره‌نگرفتن از قلب
۲۲۴	۳.۲- آلودگی به گناه
۲۲۵	۳.۳- نقض پیمان الهی
۲۲۵	۳.۴- نفاق و دورویی
۲۲۵	۴- نشانه‌های قساوت قلب
۲۲۵	۴.۱- لجاجت در برابر حق
۲۲۶	۴.۲- غفلت از یاد خدا
۲۲۶	۴.۳- پیروی از شیطان
۲۲۶	۵- توبه برای بازیابی سلامت قلب
۲۲۷	۵.۱- پیرمردی پاکدل
۲۲۸	۶- سلامت دل
۲۳۰	● شکر
۲۳۰	۱- معنی شکر
۲۳۱	۲- اجر شکرگزاری
۲۳۲	۳- شکر واسطه‌ی نعمت
۲۳۳	۴- تشویق منعم
۲۳۴	۵- شکر، مایه‌ی فزونی نعمت
۲۳۵	۶- کفران نعمت و هلاکت قارون
۲۴۰	● انصاف و عصبیت
۲۴۰	۱- عصبیت
۲۴۱	۲- انصاف و ایستادن بر حق
۲۴۲	۲.۱- انصاف اباذر
۲۴۳	۳- اسم این بچه را عاش الدین بگذارید
۲۴۷	● ذکر خدا

- ۲۴۷ ۱- معنی ذکر ۲۶۰
- ۲۴۸ ۲- فضیلت ذکر ۲۶۷
- ۲۴۹ ۳- ذکر خداوند در آینه‌ی قرآن ۲۶۸
- ۲۵۳ ۴- آثار نورانی ذکر در روایات ۲۶۹
- ۲۵۵ ۵- نقش یاد خدا در پاک‌سازی روح ۲۷۰
- ۲۵۵ ۶- خود فراموشی ۲۷۱
- ۲۵۶ ۷- چرا هم‌چون چهار پایان؟ ۲۷۲
- ۲۵۸ ● عفو و صفا ۲۷۳
- ۲۵۸ ۱- عفو و صفا در قرآن ۲۷۴
- ۲۵۹ ۲- عفو در آینه‌ی روایات ۲۷۵
- ۲۶۱ ۳- آثار عفو و اغماض ۲۷۶
- ۲۶۴ ● تواضع ۲۷۷
- ۲۶۴ ۱- معنی تواضع ۲۷۸
- ۲۶۶ ۲- تواضع و بزرگی انسان ۲۷۹
- ۲۶۷ ۳- تواضع در آینه‌ی روایات ۲۸۰
- ۲۷۰ ● حیا و عفت ۲۸۱
- ۲۷۰ ۱- پاکی روابط زن و مرد ۲۸۲
- ۲۷۳ ۲- روایات پاکدامنی ۲۸۳
- ۲۷۴ ۳- گونه‌های حیا ۲۸۴
- ۲۷۵ ۴- راه دست‌یابی به حیا ۲۸۵
- ۲۷۶ ۴.۱- همسر فرماندار بلخ ۲۸۶

بخش سوم

نقش و تأثیر گذاری دنیای ممدوح و مذموم در اخلاق / ۲۷۹

- ۲۸۱ ● حرص ۲۸۲
- ۲۸۱ ۱- فطری بودن آرزو ۲۸۳
- ۲۸۲ ۲- حرص و طمع ۲۸۴

۲۸۴	۳- قناعت؛ ضد حرص
۲۸۵	۴- پرهیز از حرص و طمع
۲۸۵	۵- آرزوهای دراز عامل غفلت
۲۸۶	۶- گسترش دامنه‌ی آرزوها
۲۸۷	۷- حرص
۲۸۸	۸- چند نکته‌ی مهم
۲۸۹	۹- راه‌های علاج حرص
۲۹۱	۱۰- کلمات معصومین: درباره‌ی آرزو
۲۹۳	● حب دنیا
۲۹۳	۱- دوستی دنیا منشأ لغزش‌ها
۲۹۵	۲- حب دنیا در آیات و روایات
۲۹۵	۲.۱- آیات مربوط به حب دنیا
۲۹۶	۲.۲- روایات حب دنیا
۲۹۷	۳- مدح دنیا برای دست‌یابی به خشنودی
۲۹۸	۳.۱- مرحوم نراقی و تشبیه دنیا
۳۰۰	● مال دنیا
۳۰۱	۱- دیدگاه گوناگون دنیا داران
۳۰۳	۲- تفاوت آیات و روایات ناظر به دنیا
۳۰۴	۳- رعایت امور دنیا و آخرت
۳۰۵	۴- متاع زودگذر دنیا
۳۰۷	● بخل
۳۰۷	۱- بخل در قرآن
۳۰۷	۱.۱- محرومیت از محبت خدا
۳۰۸	۱.۲- اقدامی علیه خود
۳۰۹	۱.۳- به زنجیر درآمدن بخیل در قیامت
۳۰۹	۲- رستگاری در سخاوت
۳۱۱	۲.۱- بخشش و سخاوت؛ صفتی ارجمند برای انسان
۳۱۱	۲.۲- بخل قوم لوط

۳۱۳	● انفاق و بخشش
۳۱۴	۱- مفهوم انفاق
۳۱۴	۲- آثار فردی انفاق
۳۱۵	۳- آثار اجتماعی انفاق
۳۱۶	۴- ابعاد گسترده‌ی انفاق
۳۱۶	۴.۱- سخنی ارجمند از مفسری عالی مقام
۳۱۸	۵- انفاق بر اهل و عیال
۳۲۱	۶- صدقه و انفاق
۳۲۱	۶.۱- اختلاف طبقاتی
۳۲۳	۶.۲- شرط قبولی انفاق
۳۲۵	● میهمان نوازی
۳۲۶	۱- آفت مهم میهمانی
۳۲۶	۲- حقوق میهمان
۳۲۶	۲.۱- بدرقه
۳۲۷	۲.۲- برآوردن کوچک‌ترین نیازها
۳۲۷	مشاهدات تبلیغ
۳۲۷	۲.۳- بزرگ داشتن نعمت‌ها
۳۲۸	۲.۴- کمک نکردن در خروج
۳۲۸	۳- وظایف میهمان
۳۲۸	۳.۱- رفتار طبق خواسته‌ی میزبان
۳۲۹	۳.۲- رعایت امور اخلاقی
۳۳۰	● هدیه
۳۳۰	۱- تعریف هدیه
۳۳۱	۲- دست‌آورد هدیه
۳۳۲	۳- خیرات برای مردگان
۳۳۲	۳.۱- صالح مروی و جوان مرده
۳۳۳	۳.۲- هدیه‌ی شیخ مرتضی انصاری رحمته‌الله
۳۳۳	۳.۳- هدیه‌ی امام علیه‌السلام

۳۳۵	● مضرات پرخوری
۳۳۵	۱- انواع غذا
۳۳۷	۲- فواید کم خوری و مضرات پرخوری
۳۴۲	۳- دستور بهداشتی و قرآنی
۳۴۴	● اجتناب از حرام خواری
۳۴۴	۱- شدت حرمت ربا
۳۴۵	۲- خدمت به یک دیگر
۳۴۶	۳- آثار گناه و لقمه‌ی حرام
۳۴۶	۳.۱- باطن و درون مال حرام
۳۴۷	۳.۲- عدم تعادل روحی رباخوار
۳۴۸	۳.۳- شرکت شیطان در مال و اولاد
۳۴۸	۳.۳.۱- کیفیت شرکت شیطان در نطفه‌ی انسان
۳۴۹	۳.۳.۲- طرد شیطان از شرکت در مال و فرزند
۳۵۰	۴- آثار مال حرام در روایات
۳۵۰	۴.۱- نمونه‌ی هول‌انگیز تاریخی
۳۵۲	● رشوه خواری
۳۵۳	۱- رشوه تحت عنوان هدیه
۳۵۳	۲- مذمت رشوه خواری
۳۵۶	۳- روابط اقتصادی سالم
۳۵۸	● غش و کلاه‌گذاری
۳۵۸	۱- معنای غش
۳۶۰	۲- رسول خدا ﷺ در بازار
۳۶۰	نکته
۳۶۱	۳- غش در معاملات
۳۶۲	۴- بیان عیب متاع
۳۶۵	● امانت‌داری
۳۶۶	۱- امانت و امانت‌داری در قرآن
۳۶۷	۲- امانت از دیدگاه روایات

- ۳- آثار امانت داری ۳۶۹
- ۴- انگیزه‌های امانت و خیانت ۳۷۰
- ۴.۱- به کیفر رسیدن تاجر خائن به فرمان عضدالدوله ۳۷۱
- فقر و غنی ۳۷۳
- ۱- انواع فقر ۳۷۳
- ۲- فقر و غنای مذموم ۳۷۴
- ۳- مذمت فقر همراه با تنبلی ۳۷۶
- ۴- کفاف در رزق ۳۷۸
- قرض الحسنه ۳۷۹
- ۱- معنی قرض الحسنه ۳۷۹
- ۲- قرض الحسنه در قرآن ۳۸۰
- ۳- ادا نکردن قرض ۳۸۱
- ۴- نپرداختن قرض، نوعی سرقت ۳۸۳
- ۵- مؤمن خیانت نمی‌کند ۳۸۳
- ۶- ادای قرض شهدا ۳۸۴
- ۷- درسی از مکتب حضرت صادق (ع) ۳۸۴
- ۸- بدهی ۳۸۷
- ۸.۱- بدهی با مدت و بی مدت ۳۸۷
- ۸.۲- لزوم پرداخت بدهی ۳۸۷
- زهد ۳۹۰
- ۱- معنی زهد و درجات آن ۳۹۰
- ۲- ستایش زهد ۳۹۱
- ورع ۳۹۳
- ۱- ستایش ورع ۳۹۴
- ۲- ورع یا پرهیز از گناه و شبهات ۳۹۵
- ۳- پرهیز از گناه، مهم‌تر از کسب حسنات ۳۹۶
- ۴- لزوم مجاهدت در انجام فرایض و ترک محرمات ۳۹۶
- ۳۹۸

۳۹۸	۱- معنی ایثار
۴۰۰	۲- هجرت مؤمنین و فضل الهی
۴۰۱	۳- مقدم داشتن دیگران بر خویش
۴۰۳	● خمس
۴۰۳	۱- اهمیت خمس
۴۰۵	۲- پی آمدهای نپرداختن خمس
۴۰۶	۲.۱- هلاک انسان
۴۰۶	۲.۲- نپرداختن حق خدا
۴۰۶	۲.۳- بی توجهی به کلام ولی خدا
۴۰۷	۲.۴- خروج از دایره‌ی اسلام و ایمان
۴۰۷	۲.۵- داشتن بدترین حال در قیامت
۴۰۷	۲.۶- ورود در آتش
۴۰۷	۳- آثار پرداخت خمس

بخش چهارم

نقش و اهمیت رعایت حقوق در تکامل اخلاق / ۴۱۱

۴۱۳	● وفای به عهد
۴۱۴	۱- وفای به عهد در آیات
۴۱۵	۲- اهمیت وفای عهد در روایات
۴۱۶	۳- آثار وفای به عهد
۴۱۸	۴- احترام پیمان با مشرکان
۴۱۸	۵- وفای به عهد پیامبر با مشرکان
۴۱۹	۶- فرجام انسان بدقول
۴۲۰	● نیکی به پدر و مادر
۴۲۱	۱- نیک سیرتان و احسان به والدین
۴۲۱	۲- چگونگی نیکی به والدین
۴۲۲	۲.۱- معاشرت پسندیده

- ۴۲۳ ۲.۲- احسان و انفاق
- ۴۲۴ ۲.۳- دعا برای پدر و مادر
- ۴۲۴ ۳- آثار نیکی به پدر و مادر
- ۴۲۵ ۴- نفرین مادر
- ۴۲۶ ۵- مجازات در دنیا
- ۴۲۷ ۵.۱- داستان جوان فلج
- ۴۲۹ ● صله‌ی رحم
- ۴۲۹ ۱- معنی رحم
- ۴۳۰ ۲- معنی صله‌ی رحم
- ۴۳۱ ۳- آیات صله‌ی رحم
- ۴۳۲ ۴- صله‌ی رحم و آثار مثبت آن
- ۴۳۲ ۴.۱- طولانی شدن عمر
- ۴۳۲ ۴.۲- زیاد شدن روزی
- ۴۳۳ ۴.۳- پاک شدن اعمال
- ۴۳۴ ۵- آثار قطع رحم
- ۴۳۴ ۵.۱- آیات
- ۴۳۵ ۵.۱.۱- یادآوری
- ۴۳۶ ۵.۲- روایات قطع رحم
- ۴۳۷ ۵.۳- ظلم به رحم و فرجام غم‌انگیز آن
- ۴۳۸ ۵.۴- زیاد شدن عمر مرد مغربی به خاطر صله‌ی رحم
- ۴۴۰ ● احترام به کهن سالان
- ۴۴۰ ۱- کهن سالان و دنیای امروز
- ۴۴۰ ۲- تجارب کهن سالان
- ۴۴۱ ۳- بی‌مهری جوانان به پیران
- ۴۴۲ ۳.۱- تأسیس خانه‌ی پیران
- ۴۴۲ ۳.۲- رفتار خلاف انصاف
- ۴۴۳ ۴- حق بزرگان
- ۴۴۴

۴۴۷	۱- ارزش و اهمیت حق همسایه
۴۵۱	۱.۱- سه موضوع مهم
۴۵۲	● شاد کردن مؤمن
۴۵۲	۱- تأثیر شادی جامعه بر زندگی فرد
۴۵۵	۲- لزوم غم‌زدایی از دل مؤمنان
۴۵۶	۳- هم‌دردی نه بی‌تفاوتی
۴۵۷	● ظلم
۴۵۸	۱- تجاوز از حدود الهی
۴۵۸	۲- اولین قربانی ظلم
۴۵۹	۳- پرهیز از ظلم و ستم
۴۶۰	۴- انواع ظلم
۴۶۱	۵- پی‌آمدهای ستمگری
۴۶۲	۶- وظیفه‌ی مادر برابر ستم
۴۶۳	۷- یاور ستم‌گران مباش
۴۶۴	۸- یاری ستم‌دیده
۴۶۴	۹- ظلم و ستم؛ مایه‌ی گمراهی
۴۶۶	۱۰- انواع ظالمان
۴۶۸	● عدالت
۴۶۹	۱- قطره‌ای از دریای عدالت علی‌علیه
۴۷۱	۲- عدالت‌طلبی پیامبر ﷺ در سنین کودکی
۴۷۲	۳- جریان حلف الفضول

بخش پنجم

نقش زبان در پیشبرد اخلاق / ۴۷۵

۴۷۷	● امر به معروف و نهی از منکر
۴۷۷	۱- لزوم امر به معروف
۴۷۸	۲- مبارزه با گناه

- ۳- روش پاکدلان ۴۸۰
- ۴- عیب‌جویی ۴۸۲
- ۵- احساس حقارت ۴۸۳
- ۵.۱- بدنامی ۴۸۳
- ۵.۲- شکست‌های ذلت‌بار ۴۸۴
- سخن‌چینی ۴۸۶
- ۱- آیات قرآن ۴۸۶
- ۲- سخن‌چینی از دیدگاه روایات ۴۸۷
- ۳- راه‌های درمان ۴۸۹
- ۴- آفت سعایت ۴۹۱
- ۴.۱- شهادت امام موسی کاظم علیه السلام به خاطر سعایت! ۴۹۲
- راست‌گویی ۴۹۳
- ۱- ارزش و اهمیت راستی ۴۹۴
- ۲- اثرات معجزه‌آسای راست‌گویی ۴۹۵
- دروغ‌گویی ۴۹۷
- ۱- دروغ سرچشمه‌ی انواع گناهان ۴۹۷
- ۱.۱- دروغ؛ سرچشمه‌ی نفاق ۴۹۸
- ۱.۲- ناسازگاری دروغ با ایمان ۴۹۹
- ۲- راه درمان دروغ‌گویی ۵۰۰
- ۲.۱- آشنا ساختن با عواقب دروغ ۵۰۰
- ۲.۱.۱- تأثیر منفی شهادت دروغ ۵۰۱
- ۲.۱.۲- نمونه‌ای شرم‌آور از شهادت دروغ ۵۰۲
- ۲.۲- ایجاد شخصیت ۵۰۴
- ۳- دروغ در موارد استثناء ۵۰۵
- ۴- معنی توریه ۵۰۶
- ۵- شهادت به دروغ ۵۰۶
- زبان‌های زبان ۵۰۸
- ۱.۱- زبان ۵۰۹

۵۱۱	۲- راهکارهای عمل کرد زبان در روایات
۵۱۳	● دشنام‌گویی
۵۱۴	۱- اذیت و آزار مؤمن
۵۱۴	۱.۱- حرمت آزار مؤمن
۵۱۵	۱.۲- خودداری از آزردهن مسلمانان
۵۱۶	● غیبت
۵۱۶	۱- تعریف غیبت
۵۱۷	۲- آیات غیبت
۵۱۸	۳- غیبت در آینه‌ی روایات
۵۲۱	۴- عواقب زیانبار غیبت
۵۲۱	۴.۱- آثار اجتماعی غیبت
۵۲۳	۴.۲- آثار سوء معنوی غیبت
۵۲۵	۵- گوش دادن به غیبت
۵۲۷	۶- رد غیبت و دفاع از برادر دینی
۵۲۸	۶.۱- آثار مثبت رد غیبت در روایات
۵۲۹	۶.۲- آثار منفی رد نکردن غیبت
۵۲۹	۷- مستثنیات غیبت
۵۳۲	● مزاح و مسخره کردن
۵۳۲	۱- استهزاء
۵۳۲	۱.۱- استهزاء
۵۳۳	۱.۲- درمان استهزاء
۵۳۴	۲- مزاح و شوخی
۵۳۵	۲.۱- خنده‌ی مذموم
۵۳۵	۳- احترام مؤمن، بیشتر از حرمت کعبه
۵۳۶	۳.۱- حرام بودن تحقیر مؤمنان
۵۳۹	● پر حرفی و یاوه‌گویی
۵۴۰	۱- پرهیز از پرگویی
۵۴۱	۲- سکوت و ضمت

- مدح و ثنا ۵۴۵
- ۱- مدح و ثنای مذموم و ممدوح ۵۴۶
- ۲- مداحی بیش از حد ۵۴۷
- ۳- تملق ۵۴۹

بخش ششم

نقش و اهمیت انجام عبادات در اخلاق / ۵۵۱

- اهمیت نماز ۵۵۳
- ۱- نماز در همه حال ۵۵۳
- ۲- نماز، محور قبولی اعمال ۵۵۶
- ۲.۱- تأثیر نماز در تربیت فرد و جامعه ۵۵۶
- ۲.۲- نماز و مغفرت الهی ۵۵۷
- ۲.۲.۱- داستان جالب ابو عثمان و سلمان فارسی ۵۵۸
- ۲.۳- نماز سدی در برابر گناهان ۵۵۸
- ۲.۴- نماز و از بین رفتن تکبر ۵۵۹
- ۲.۵- نماز و پرورش اخلاق اسلامی ۵۵۹
- ۲.۶- نماز و بخشیدن روح به اعمال ۵۵۹
- ۲.۷- نماز و تقویت روح انضباط در انسان ۵۶۰
- روزه ۵۶۲
- ۱- ماه سلامتی تن و روح ۵۶۲
- ۱.۱- روزه زمینه ساز تقوا ۵۶۴
- ۲- روزه داری در کلام معصومین ۵۶۵
- ۳- ماه مساوات ۵۶۶
- ۴- ماه آمرزش گناهان ۵۶۷
- ۵- فواید روزه ۵۶۸
- ۶- صدور دو فرمان در ماه رمضان ۵۶۹

۵۷۱	• حج
۵۷۱	۱- حج مایه‌ی تطهیر و تزئین
۵۷۳	۲- اسرار و رموز حج
۵۷۶	۲.۱- تذکر
۵۷۶	۳- خاطرات مکه
۵۷۷	۴- احرام، تجلی وحدت
۵۷۷	۵- شعار حج
۵۷۸	۶- وحدت در عبادت
۵۷۹	۷- عرفات
۵۸۰	۸- عبادت حج مشکل‌گشای همه جانبه
۵۸۲	• توبه
۵۸۳	۱- اصرار بر گناه
۵۸۵	۲- معنای توبه
۵۸۵	۳- توبه برای همه
۵۸۶	۴- درجات توبه کاران
۵۸۷	۵- آثار توبه
۵۸۹	۶- استغفار در همه حال
۵۹۰	۷- هدایت شدن مرد ناپاک و راهزن
۵۹۲	• طهارت و پاکیزگی
۵۹۳	۱- طهارت
۵۹۳	۱.۱- پاکیزگی بدن
۵۹۴	۱.۲- پاکیزگی غذا
۵۹۴	۱.۳- پاکیزگی لباس
۵۹۵	۱.۴- پاکیزگی عبادت‌گاه
۵۹۵	۲- زینت و آراستگی
۵۹۷	• زیارت رسول خدا ﷺ و ائمه علیهم السلام
۵۹۷	۱- زیارت در آینه‌ی روایات
۵۹۹	۲- زیارت و تجدید پیمان

- ۳- زیارت کربلا ۶۰۰
- ۳.۱- اهمیت کربلا ۶۰۱
- ۳.۲- کربلا زیارتگاه انبیاء ۶۰۱
- ۳.۳- تأکید امامان بر زیارت کربلا ۶۰۲
- توصیه‌ای از نگارنده ۶۰۴
- فهرست منابع ۶۰۵
- آثار منتشر شده مؤلف ۶۰۷

www.ketab.ir

مقدمه

بشر از ابتدا خواهان سعادت و خوشبختی و در مقابل، از بدبختی و شقاوت، گریزان بوده است و اصولاً همه مردم مایلند خوشبخت و سعادتمند باشند و هر چیزی را که مایه‌ی سعادت و خوشبختی خویش بدانند، برای خود فراهم نمایند، ولی مشکل بزرگ و اساسی همین انسان، عدم شناخت اصل سعادت است که متفکران و دانشمندان در طول قرن‌های متمادی، مطالعات و پژوهش‌های خود را بر محور شناخت و تبیین این اصل کلی متمرکز کرده و کتاب‌هایی را به رشته‌ی تحریر و نگارش درآورده‌اند و نظریه‌های مختلفی را ابراز نموده‌اند.

اما اسلام، سعادت، کرامت، بزرگ منشی و خوشبختی انسان را در آموزه‌ها و تعالیم عالی‌ه‌ی اسلام و اخلاق می‌داند. اسلام دین محکم و آیین استواری است که تشریعی بر اساس نظام هماهنگ تکوین، تکامل یافته و قانونی متکی بر نظام خلقت و فطرت است و به همین دلیل و دلایل دیگری، پیروزی نهایی از آن اسلام است و علی‌رغم مخالفین دگم و کج اندیش، این مکتب آسمانی بر تمام مذاهب باطل غلبه خواهد کرد، لذا خداوند

سبحان در قرآن مجید به این حقیقت مهم تصریح نموده می‌فرماید:

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾^۱

﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا﴾^۲

و یا پیامبر بزرگ اسلام می‌فرماید: (بِعِثْتُ لَأَتَمَّ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ).

لذا بر همین اساس که بعثت پیامبر عظیم‌الشان برای تکمیل مکارم اخلاق است بر آن شدم تا به مقدار وسیع و توان خود از آموزه‌های اخلاقی اسلام عزیز، برای خوانندگان محترم به رشته‌ی تحریر درآورم که بحمدالله با توسل به مقام شامخ گل سرسبد جامعه‌ی خلقت و منجی بشریت از ظلمات و گمراهی، رسول‌گرامی اسلام ﷺ کتاب به پایان رسید و در آستانه‌ی چاپ قرار گرفت.

ثواب این اثر را به روح پاک و ملکوتی آن شخصیت بی‌نظیر در عالم خلقت اهداء نموده و امید زیارت مرقد شریفش در دنیا و شفاعتش را در فردای پس از مرگ از خداوند منان خواهانم. در پایان از همگان در مورد سهو و اشتباهات پوزش طلبیده و راهنمایی‌های لازم را درخواسـت می‌نمایم.

و ما توفیقی الا بالله، علیه توکلت و الیه انیب، حسبنا الله و نعم الوکیل، نعم المولی و نعم النصیر.

مؤلف تابستان ۱۳۹۰